

EU szénrégiók csereprogramja

Tapasztalatszere Észak-Magyarország (HU), Felső-Nyitra (SK) és Nyugat-Macedónia között (EL)

exchangeEU

Tanulmányút Észak-Magyarországon

Észak-Magyarország (HU), Nyugat-Macedónia (EL) és a Felső-Nyitra Régió (SK) küldöttjei találkoztak Egerben, az Észak-magyarországi szénrégió központjában, hogy három fontos témáról cseréljenek információkat: **az energiaközösségek létrehozásáról, stratégiák kidolgozásáról a (volt) szén+ ipar dolgozóinak át- és továbbképzéséről, valamint az érdekelt felek bevonásáról.** A résztvevők intenzív csoportos megbeszéléseken vettek részt és meglátogatták **Magyarország** egyetlen működő szénerőművét, **mátrai** erőművet, **Tiszabótot**, valamint ellátogattak a Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamarához.

Nyugat-Macedónia képviselői kiemelték az energiaközösségek létrehozásának fontosságát. Nyugat-Macedónia több mint 1400 energiaközösséget hozott létre, és hangsúlyozták a magas arányú megújuló energia felhasználásának szükségességét, annak érdekében, hogy ösztönözzék az energiaközösségek kialakítását. Javasolták továbbá a jogi keretek kidolgozását annak érdekében, hogy az energiaközösségek valóban tagjaik igényeit szolgálják, és ne korlátozódjanak kizárólag a megújuló energia árampiaci értékesítésére. A Felső-Nyitra régió tervezi, hogy kapcsolatot létesít Nyugat-Macedóniával, hogy tanuljon a különböző energiaközösségi modellekről.

Az átképzés és továbbképzés témájában a küldöttek különböző megközelítésekről beszéltek, mind a szénipari dolgozók átképzésével, mind az új iparágak vonzásával a regionális agyszívás csökkentése érdekében. A Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara főtitkára bemutatta az **Igazságos Átmenet Alap (IÁA)** költségvetésének tervezetét a szénipari dolgozók pályaeorientációs, képzési és foglalkoztatási támogatási programjának létrehozására. Hasonlóképpen, Felső-Nyitra kiemelte a sikeresen megvalósított Kapcsolati Központok programot, amely tanácsadást, pénzügyi tanácsadást, mentorálást, pszichológiai konzultációkat és munkahelyi képzést nyújt a volt szénmunkásoknak.

Az érdekelt felek bevonásával kapcsolatban az összes küldöttség hangsúlyozta az emberek fontosságát az átmeneti folyamat közepontjában. Bemutattak bevált gyakorlati példákat, ismertették a helyi érdekelt felek bevonásának módjait az átmeneti folyamatba, például a Nyugat-Macedóniai [EU Teens4Greens](#) projekteket és a szlovák Pronea vállalatot, amely a diákok vállalkozói szellemének fejlesztésén dolgozik és arra ösztönzi őket, hogy saját ötleteikkel és projektjeikkel fejlesszék a régiójukat.

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG, MAGYARORSZÁG

Szerepek	Fogadó régió	Mentor a megfelelő szakterületeken
Az érintett főbb szereplők	Szénrégió Bizottság Titkársága, Heves Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	
Szakterület	Az érdekelt felek bevonása	

FELSŐ-NYITRA RÉGIÓ, SZLOVÁKIA

Szerepek	Látogató régió	Mentor a megfelelő szakterületeken
Az érintett főbb szereplők	Prievidza városa, CEE Bankwatch Network-Priatelja; Zeme és Pronea	
Szakterület	Tiszta energia projektek fejlesztése, különösen a távfűtés	

NYUGAT-MACEDÓNIA, GÖRÖGORSZÁG

Szerepek	Látogató régió	Mentor a megfelelő szakterületeken
Az érintett főbb szereplők	IPTO-független erőátviteli Üzemeltető, SMBC Intézet, Florina Kamara és DCN Global	
Szakterület	Energiaközösség létrehozása és fiatalokbevonása	

Régióprofilok

A széntől való igazságos átmenet felé

Ez a találkozó három régiót hozott össze, amelyek még mindig lignitet bányásznak, de terveik szerint fokozatosan megszüntetik használatát: Szlovákia tervei szerint 2023 végére tervezik a lignit fokozatos megszüntetését, Észak-Magyarország 2025-re, míg Nyugat-Macedónia 2028 végére.

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG, MAGYARORSZÁG

A szén fokozatos kivonásának állapota

FOLYAMATBAN

197

millió. EUR éves bevétel²
2021-ben

~2000

direkt érintett
munkavállaló

Bezárási cél

950 MW
2025
-ig³

2

külszíni lignit
bánya

1

üzemelő
szénerőmű

8,6%

A széntüzelésű
energiatermelés
8,6 %- os részesedése¹

Az igazságos Energiaátmenet állapota

Észak-Magyarország jelenleg a projekt előkészítésén dolgozik, és felhívásokat tervez a kulcsfontosságú témákhoz kapcsolódó projektekre, amelyeket az ország két terleti igazságos átmeneti tervében - határoztak meg. A tervek Hevesi és Borsod-Abaúj-Zemplén megyék lignitbányászati területeirefókuszálnak.

¹ Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal Energiastatisztika, 2021. éves riport
² Az MVM Mátra Energia Zrt. éves jelentése (2021)
³ Jegyzet: az Energiaügyi Minisztérium jelenleg gazdasági elemzést végez annak megállapítására, hogy meghosszabbíthatják-e a bezárás dátumát, amelyet csak júniusban erősítenek meg.

FELSŐ-NYITRA RÉGIÓ, SZLOVÁKIA

A szén fokozatos kivonásának állapota

FOLYAMATBAN

195

millióEUR éves bevétel

2221

alkalmazott
szénmunkás

Bezárási cél

266 MW
2023
után

1

működőszén-
bánya

1

működő
szénerőmű

6%

A széntüzelésű
energiatermelés 6% -
os részesedése

Az igazságos Energiaátmenet állapota

A Szlovák Köztársaság 2023 végéig befejezi a hazai barnaszénből történő villamosenergia-termelést. Felső-Nyitra jelenleg olyan projekteken dolgozik, amelyek támogatják az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiatermelést, például a távfűtés területén. A szlovák Területi Igazságos Átmenet Terv gazdasági diverzifikációra, tiszta energiára való áttérésre, területek újjáélesztésére és az igazságos átmenethez szükséges humán erőforrások és készségek fejlesztésére összpontosít.

NYUGAT-MACEDÓNIA, GÖRÖGORSZÁG

A szén fokozatos kivonásának állapota

FOLYAMATBAN

1

milliárd EUR éves bevétel

3200

alkalmazott
szénmunkás

Bezárási cél

2,5 GW
2028
után

3

működő
szénbánya

3

üzemelő
szénerőmű

25%

Kb. A széntüzelésű
energiatermelés 25% -
os részesedése

Az igazságos Energiaátmenet állapota

Görögország az utóbbi időben gyors ütemben csökkentette szénfelhasználását, 43%-ról 2017-ben 12%-ra 2021-ben. 2019-ben a görög kormány döntést hozott arról, hogy bezárja és 2028-ig leállítja az összes ligniterőművet, valamint felgyorsítja a lignitmentesítést a beépített kapacitás 80%-ának 2023-ig történő kivonásával. A Nyugat-Macedóniai Területi Igazságos Átmenet Terv célja, hogy a régiót a tiszta energiatermelés és -hasznosítás központjává alakítsa.

Közös kihívások

Mindkét régió közös kihívásokkal néz szembe:

➤ A humántőke megtartása a régióban a térség gazdasági fejlődésének következő szakaszának támogatása érdekében;

➤ Olyan megbízható jogi keret létrehozása és fenntartása, amely lehetővé teszi az energiaközösségek számára mind a profitorientált, mind a polgárközpontú modelleket;

➤ Humán kapacitáshiány a nemzeti, regionális és helyi önkormányzatokban az igazságos átmeneti témák és végrehajtási intézkedések széles spektrumának támogatására.

Fókusz témák

Ez a csere az alábbi három témára összpontosított:

Gazdasági diverzifikáció az infrastruktúra fejlesztése révén

A csere lényeges része arra összpontosított, hogyan lehet létrehozni, szabályozni és támogatni az energiaközösségeket a szén+régiókban. Nyugat-Macedónia közös jogi rendelkezések és megfontolások az Energiaközösség hatékony létrehozásához. Megosztottak továbbá értékes tanulságokat arról, hogyan lehet jogilag kötelező erejű szabályokat létrehozni annak biztosítása érdekében, hogy az energiaközösség tagjai valóban részesüljenek a megtermelt megújuló energia előnyeiből.

Igazságos átmenet projektek megvalósítása

Mindegyik régió megosztotta a (volt) szénipari dolgozók átképzésére és továbbképzésére vonatkozó megközelítéseit, hogy felkészítse őket az új munkahelyekre és az újonnan letelepedett iparágakra. Kiemelték a készségprogramokat mind az alulról-felfelé, mind a felülről-lefelé irányuló megközelítések.

Az érdekelt felek bevonása

A régiók különböző megközelítéseket alkalmaztak az érdekelttel széles körrel való kapcsolattartás érdekében, mind a régió belül, mind a szomszédos országokban az igazságos átmeneti folyamatban. Az érdekelt felek elkötelezettségi megbeszélései az igazságos átmenet szakértők és gyakorlati szakemberek ökoszisztémájára összpontosultak, amely bevonja a polgárokat, a nem kormányzati szervezeteket és más helyi civil szervezeteket az átmeneti folyamatba.

Ajánlások

- + Az érintettek alapos feltérképezése alapján kerüljenek meghatározásra a kulcs érintettek. Ezután érdemes csak kialakítani az érintettek bevonásának a testreszabott stratégiáját és a projekteket, melyek illeszkednek a kulcs érintettek szükségleteihez és érdekeihez;
- + Mielőtt megtervezné az Energiaközösség kialakítási stratégiáját a régió és közösségei részére, először kérdezze meg a lakosságot, a kkv-kat és az önkormányzatokat arról, hogy mi szükséges ahhoz, hogy beruházzanak és részt vegyenek egy energiaközösségi projektben; tehát fontos a motivációk feltárása;
- + Annak meghatározásához, hogy tudja mekkora költségvetésre van szüksége egy regionális átképzési és továbbképzési program létrehozásához, kezdje azzal, hogy meghatározza az új üzleti lehetőségeket az Ön régiójában, és milyen korábbi szén + munkavállalóknak kellene megtanulniuk, hogy az új üzleti területek foglalkoztathatók legyenek;
- + Miután megkezdődött az átképzési és továbbképzési program, kérje meg a korábbi szén + munkavállalókat, akik korábban már sikeresen részt vettek a programon, hogy tovább támogassák azt saját társaik körében.

“Az igazságos átmenetifolyamat középpontjába az embereket kell helyeznünk. A szakértői tapasztalatcserék segítenek megérteni, hogyan kell ezt csinálni.”

Dimitris Kouras, energia, szakértő IPTO-független erőátviteli Üzemeltető, Nyugat-Macedónia, Görögország

“A csereprogramok lehetőséget teremtenek új kapcsolat kialakítására és a gazdasági fejlődés támogatására szolgáló különböző megközelítések megismerésére.”

Ondrej Grecik, Pronea, Szlovákia

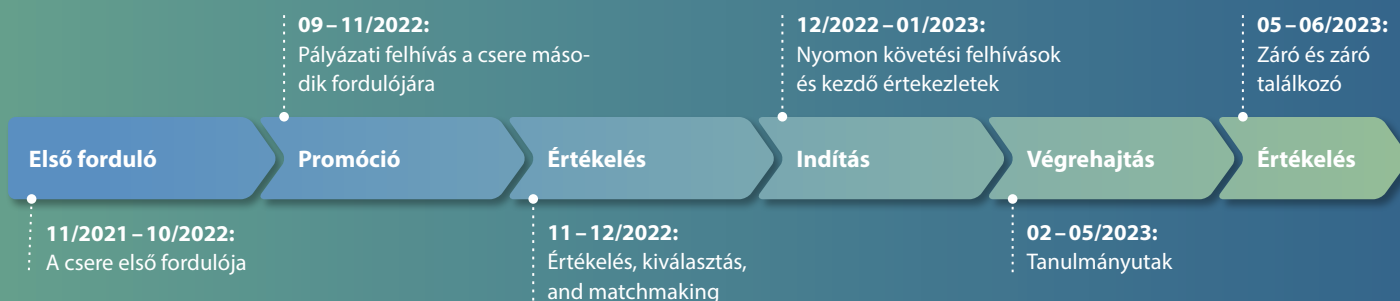
Tanulságok

- ✓ A polgárokat be kell vonni az Energiaközösség létrehozásának folyamatába annak biztosítása érdekében, hogy ezek a közösségek kielégítsék energiaigényüket, ahelyett, hogy csak megújuló energiát értékesítenének a piacon;
- ✓ A szénipari dolgozók és közösségek gondolkodásmódjának az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság támogatása felé történő elmozdulásának fontos előfeltétele a nemzeti szén-dioxid-kivonási tervek iránti erős politikai elkötelezettség;
- ✓ Fontos világosan közölni, hogy egy szénbánya bezárul, és hogy bár megváltoztatja a régiót, van egy elképzelés a régió számára, és hogy a polgárok részt vehetnek ennek a vízióknak a formálásában;
- ✓ Ahhoz, hogy a következő generáció igényeit és érdekeit hatékonyan integrálhassuk az igazságos átmeneti tervekbe és projektekbe, a fiatalok bevonását már korán el kell kezdeni – az általános iskolában vagy a középiskolában.

Programfejlesztés

az exchangeEU két cserefolyamatból áll, amelyek 2021 novemberétől 2023 júniusáig terjednek. Az első fordulóra 2021 novemberétől 2022 októberéig, a második fordulóra 2022 novemberében került sor. Minden fordulóban a jelölt régiókat megfelelő módon párosítják az igazságos átmenet és a szén fokozatos kivonásának

pályája szerint. Ezt követően az egyeztetett régiók szorosan együttműködnek egy tanulmányi látogatás kidolgozásában az egyik régióban, saját igényeik és témaérdekeik alapján. A kijelölt csere-segítők támogatják őket a folyamat során.

Az exchangeEU-ról

az exchangeEU az Európai Unióban (EU) átalakulóban lévő szén -, lignit -, tőzeg-és olajpala (szén+) régiók csereprogramja. A Program az átalakulóban lévő Szénrégiók (CRIT) kezdeményezés része, amelyet az Európai Bizottság hajt végre.

Felismerve, hogy fel kell gyorsítani az igazságos és alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiára való átállást Európában, az exchangeEU elősegíti az együttműködést és a peer-to-peer tanulást az EU szén-dioxid+ régiói között a méltányos energiára való átállási stratégiák végrehajtása érdekében. A fő célkitűzés az EU szén + régióinak támogatása energiarendszereik szén-dioxid-mentesítésében, miközben a gazdasági diverzifikáció és a technológiai innováció révén védik a munkavállalókat és a közösségeket. A program során a részt vevő régiók tapasztalataikat osztják meg egymással, és közösen dolgoznak azoknak a jelenlegi kihívásoknak a leküzdésén, amelyekkel az igazságos átmeneti folyamat során szembesülnek. Az exchangeEU lehetővé teszi a szakemberek széles hálózatának kiépítését.

A második pályázati forduló eredményei

Összesen **17 szén + régió** az átmenet során kiválasztották a részvételt

Az illesztési folyamat eredményeként **9 csere**, beleértve 5 régiópárt és 4 régióháromszöget

A részt vevő régiók összesen **11 uniós tagállam**: Bulgária, Cseh Köztársaság, Horvátország, Észtország, Németország, Görögország, Magyarország, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia és Spanyolország

Látogasson el honlapunkra

Látogasson el az Igazságos ÁtmenetPlatform weboldalára

Iratkozzon fel hírlevelünkre

Látogassa meg közösségi média csatornáinkat

exchangeEU ios része a kezdeményezés [Szénrégiók átalakulóban / CRIT](#)